

# COMUNICAREA ONLINE- CHEIA SUCCESULUI UNUI CURS DE PREDARE LA DISTANȚĂ

**Tatiana MUNTEANU dr., conf. univ., Eugeniu CUSLII, mag., l. superior**

Universitatea Tehnică a Moldovei

**Abstract:** *O societate modernă nu poate fi concepută fără aportul tehnologiilor informaționale. Tehnologiile informaționale au un impact important asupra domeniului învățământului. Un obiectiv al reformelor din domeniul învățământului din Republica Moldova este îmbunătățirea accesului la educație prin utilizarea pe scară largă a metodelor e-learning, ca formă de învățare flexibilă. Scopul acestui articol este de a evidenția principalele aspecte de care trebuie să se țină cont profesorii pentru a elabora un curs e-learning cât mai eficient pentru studenți*

**Cuvinte cheie:** *flexibilitate, interactivitate, comunicare, curs e-learning, predare la distanță*

Învățarea la distanță prin intermediul calculatorului are multe trăsături comune cu sistemul clasic de predare în clasă: scopurile clar definite; predarea materialului teoretic; analiza situațiilor practice; evaluarea studenților, care specifică exact dacă studenții însușesc materialul predat, etc. Există totuși anumite aspecte care impun o abordare diferită.

Mulți profesori cred că este îndeajuns să-și transfere cursul pe care îl predau în clasă pe o platformă online. Drept exemplu, servesc cursurile înregistrate video, pe care studenții și le descarcă, sau cursurile predate clasic, dar folosind un sistem de videoconferință. Bineînțeles, există multe dovezi și studii care susțin că acest tip de abordare duce spre un rezultat înalt. Dar, trebuie de menționat că, un curs e-learning diferă de la un curs clasic înregistrat video, sau de plasarea tehnică a materialului teoretic și practic pe o platforma online. Profesorii trebuie să înțeleagă, că implementarea predării la distanță, presupune modificarea radicală a modul de predare – nu doar transferul materialelor în mediul online, dar și regândirea și schimbarea formei de abordare a procesului de învățare în așa fel, încât să fie funcțional pentru studenții care muncesc în mediul online.

Cursurile online au o serie de avantaje față de cursurile predate în mod clasic, cum ar fi: studenții au posibilitatea de a alege timpul cel mai util pentru ei de a învăța, pot reveni ori de câte ori au nevoie la informația ne clară, pot să facă teste de autoevaluare pentru a-și verifica gradul de însușire a materialului, pot participa pe forumuri cu întrebări și comentarii la teme în care sunt cointeresați.

Flexibilitatea este principalul motiv pentru care studenții se înscriu la cursuri online, iar principalele motive pentru care adesea o instruire online nu funcționează este lipsa de flexibilitate sau de interactivitate pentru studenții din mediul online.

Anume din aceste motive, pentru a forma o viziune asupra calității și gradului de flexibilitate a cursurilor e-learning din cadrul Universității Tehnice a Moldovei, am făcut o analiză pe baza a 30 de cursuri plasate pe platforma Moodle a UTM. Au fost luate în analiză cursurile profesorilor din domeniul economie, construcții și arhitectură.

Analiza a fost efectuată pe următoarele capitole:

1. Prezentarea cursului;
2. Conținutul cursului;
3. Activități interactive;
4. Glosar;
5. Materiale suplimentare;
6. Bibliografie;
7. Activități pentru evaluarea studenților.

În urma analizei au fost făcute următoarele observații:

1. Capitolul „Prezentarea cursului” este prezent la toate cursurile examinate. Aici sunt expuse obiectivele și scopul cursului. De asemenea, sunt prezente programele analitice și planurile calendaristice. Totodată s-a constatat că, multe planuri calendaristice nu sunt actualizate pentru anul de studiu 2015-2016.
2. Capitolul „Conținutul cursului” - este prezent la toate cursurile și poate fi citit direct de pe platformă sau poate fi descărcat fiind prezentat sub formă de fișiere de tip pdf sau world;

3. Capitolul „Activități interactive” este cel mai slab dezvoltat din toate capitolele. Deși la unele cursuri există activități de tip „forum” și „chat”, nici studenții și nici profesorii nu sunt activi la aceste activități.
4. Capitolul „Glosar” –este completat la cca. 35% din cursuri.
5. Circa 30% din cursuri au capitolul „Materiale suplimentare” unde sunt prezentate acte legislative, cărți, articole.
6. Capitolul „Bibliografie” este prezent la majoritatea cursurilor. La unele cursuri bibliografia se prezintă la fiecare temă, iar la altele se prezintă bibliografia pentru întreg curs. În unele cazuri este necesar de actualizat bibliografia prin introducerea surselor mai recente.
7. Capitolul „Activități pentru autoevaluarea studenților” este slab dezvoltat la majoritatea cursurilor, ceea ce nu dă posibilitate, în mare măsură, ca studenților să-și verifice gradul de însușire a materialului.

După cum arată analiza cele mai slabe performanțe la realizarea cursurilor e-learning profesorii le-au obținut la capitolele „Activități interactive” și „Activități pentru autoevaluarea studenților”, în vederea îmbunătățirii acestor capitole, în continuare vom veni cu unele recomandări.

### **1 Sporirea interactivității cursurilor online.**

În multe cazuri predarea online oferă studenților posibilitatea asimilării de cunoștințe și formării abilităților mult mai efektiv decât ar oferi un curs tradițional. Deoarece studiile la distanță sunt accesibile și pentru studenții care au și alte îndatoriri, sau poate fi vorba despre un student care se concentrează mai bine pe perioade scurte de timp la anumite intervale, iar o înregistrare de o oră a cursului nu îi este convenabilă. Dar pentru ca cursurile e-learning să fie cu adevărat performante, ele trebuie să aibă un grad înalt interactivitate cu studentul. Există o multitudine de studii care relevă că studenții online doresc un sentiment de „prezență” online a instructorului, care comunică cu aceștia pe forumuri, și-i îndrumă spre alegerea materialelor de studiu sau a publicațiilor relevante, răspunde la întrebările puse de studenți. Prin urmare, este foarte importantă crearea unui scenariu de curs online în așa fel, încât acesta să ofere studenților exact ceea ce ei au nevoie.

### **2. Eficientizarea organizării comunicării.**

Trebuie de atras atenția asupra modalității de organizare a comunicării, astfel încât profesorul să nu fie suprasolicitat. Din cercetări rezultă clar că senzația „prezenței profesorului” este un factor critic pentru munca online cu studenții. Studenții simt nevoia să-l știe pe profesor alături de ei, să observe, ce se întâmplă în cadrul activităților din cadrul cursului, să se implice direct. Totodată, studentul, prezent online, nu are posibilitatea de a începe o discuție spontană, nu poate primi un răspuns instantaneu la întrebarea pusă. Însă, un profesor dibace poate crea un mediu la fel de adecvat pentru dobândirea și împărtășirea cunoștințelor online, dar trebuie să planifice comunicarea în mod conștient și să-și permită realizarea acesteia. O planificare corectă a timpului îl face pe profesor la maxim de util, într-o perioadă de timp relativ scurtă petrecută de acesta pe platforma online.

### **3.Stabilirea regulilor legate de comportamentul academic în studiul online.**

Este important ca profesorul să explice studenților exact, încă de la începutul cursului, la ce se așteaptă de la aceștia pe parcursul cursului. De aceea, ar trebui întocmit un document scurt cu cerințe concrete adresate studenților în cadrul cursului, referitoare mai ales la comportamentul academic legat de studiul online. În prima săptămână a cursului, de obicei, se recomandă de dat studenților teme simple, accesibile în care pot să aplice imediat aceste reguli. De exemplu, solicitarea studenților ca în forumul de discuții să-și introducă propria biografie și să reacționeze la biografiile celorlalți studenți. Această activitate din prima săptămână este foarte importantă, deoarece, conform cercetărilor, tocmai studenții care nu se implică în discuțiile din prima săptămână, au o implicație redusă și pe întreg parcurs al derulării cursului. De aceea, este benefic de luat legătura cu studenții care nu răspund în prima săptămână pentru a descoperi motivul absenței acestora. Acest lucru este important și pentru studenții experimentați. În acest fel, studenții simt prezența profesorului și se conving că acesta urmărește chiar de la început munca studenților.

Fiecare curs necesită propriile reguli. De exemplu, cursul de matematică nu va pune un accent deosebit de mare pe formele de discuții, ci mai degrabă pe testele de autoevaluare. La aceste teste este foarte important ca studenții să știe dacă testele sunt obligatorii sau nu, dacă vor fi evaluate și în ce fel, câte încercări are studentul,

etc. Este de dorit ca studenții să încerce chiar din prima săptămână activitatea care va fi dominantă în cadrul cursului și în acest mod profesorul poate acorda mai multă atenție celor care se întâlnesc cu probleme tehnice.

Este foarte important ca chiar profesorul să fie un exemplu și să respecte regulile pe care el însuși le-a stabilit. Sugestiile profesorului ar trebui să fie constructive, nu negative. În unele cazuri, este binevenit ca profesorul să ia un rolul de moderator într-o discuție. Să-i lase pe studenți să răspundă la întrebări și să comenteze răspunsurile altor colegi. Profesorul ar trebui să impulsioneze discuția prin faptul că este „prezent“, iar în caz de nevoie să intervină în discuție – de exemplu, dacă discuția devine prea agresivă sau dacă deviază de la subiect, sau dacă studenții desinestătați nu pot ajunge la soluția corectă.

#### **4. Punerea accentului pe înțelegerea materialului, dar nu pe învățarea lui.**

O altă latură de care profesorii trebuie să țină cont este perceperea materialului de către studenți. Profesorii trebuie să insiste mai mult asupra faptului ca studenții nu doar să învețe conținutul cursului, ci și să-l înțeleagă. Aceasta înseamnă adesea că studenții vor fi nevoiți să revină la conținutul pe care înainte nu l-au înțeles, iar în astfel de situații este avantajos ca acel conținut al cursului să fie accesibil în mai multe formate (de exemplu text și imagini sau video). Aceasta presupune însă un feedback puternic, automatizat sau direct de la profesor. Profesori cu o abordare mai mult constructivistă vor pune accent pe discuțiile online și argumentarea. Trebuie de ținut cont că studenții vor dori să cunoască părerile subiective ale profesorului privind unele întrebări-cheie. De aceea, chiar dacă este corect să prezentați conținutul obiectiv (părerile ambelor părți), studenții adesea se simt legați mai puternic de acel curs, în care sunt evidente părerile personale ale profesorului. Există mai multe moduri de a adăuga părerea proprie asupra cursului, de exemplu prin intervenția în discuție sau utilizând un scurt video despre felul în care ați proceda dvs. în situația dată. Aceste păreri proprii trebuie introduse cu mare atenție și trebuie subliniat faptul că este vorba doar de părerea personală cu care studenții nu sunt obligați să cadă de acord, însă acestea pot însemna o mare diferență în activitatea și atenția studenților.

#### **5. Alegerea mediilor corecte de comunicare.**

Alegerea mediilor prin care profesorul poate comunica cu studenții și studenții între ei, este astăzi deosebit de vastă. Mediile în esență pot fi împărțite în două categorii: sincrone și asincrone. Din mediile asincrone fac parte e-mailul, clipurile video, forumurile de discuție online, Facebook. Din mediile sincrone fac parte chatul, utilizarea telefonului, conferințele audio și video. Considerăm că în cursurile online trebuie de dat prioritate comunicării asincrone, și aceasta din două motive. Studenții au deseori și alte obligații în afară de studiu, iar comunicarea asincronă este mai potrivită pentru ei. Linkurile dintr-un forum de discuție rămân, iar studentul poate să revină oricând asupra lor, poate să citească din nou părțile mai vechi ale discuțiilor. De asemenea, acest lucru este mai comod și pentru profesor. Cu toate acestea, comunicarea asincronă are și unele părți negative, mai ales în acele situații în care trebuie luate decizii într-un timp foarte scurt, de exemplu trebuie împărțite sarcinile în timpul realizării unui proiect de grup, trebuie controlată și finalizată o temă, mai ales dacă unul sau mai mulți membri ai grupului nu înțeleg că prin neparticiparea proprie îi frânează și pe ceilalți. În asemenea situații comunicarea sincronă este mai potrivită.

#### **6. Managementul discuției online.**

Celebru profesor canadian Tony Bates, expert în organizare procesului de instruire la distanță, a formulat un set de reguli în ceea ce privește managementul discuțiilor online, dintre acestea ar fi:

- Folosiți forumurile pentru discuții; Forumurile de discuție pot fi organizate după criteriul temelor (pentru fiecare temă alt forum). În cadrul forumurilor studenții pot răspunde la comentariul altuia sau pot începe o subtemă proprie în cadrul unui forum concret. Astfel se pot urmări în cadrul forumurilor temele și subtemele individuale, fiindcă comentariile apar întotdeauna unele sub altele. Temele și subtemele bine alese primesc un număr mai mare de comentarii, iar profesorul poate ști dintr-o singură privire, care din teme sunt mai atractive.
- Pentru fiecare discuție trebuie pregătit un scop clar. Scopurile pot să varieze în funcție de temă, scopul asigurării includerii în discuție a studenților, pentru a putea analiza în mod critic conținutul cursului, pentru a-și putea dezvolta capacitățile de comunicare, pentru a se putea axa pe temele importante din cadrul cursului etc. Chiar și în cursurile din cadrul științelor naturale se găsesc adeseori teme potrivite pentru discuție sau polemică, de exemplu interpretarea rezultatelor, diferitele teorii sau cele mai noi descoperiri științifice din domeniul respectiv.

- Alegerea temei potrivite pentru discuție și polemizare – o întrebare care nu poate avea ca răspuns un simplu da sau nu. Tema ar trebui să-i motiveze pe studenți să utilizeze informațiile din conținutul cursului, dar de asemenea să-i motiveze să gândească singuri, să caute informații suplimentare în afara cursului și să aplice cursul la condițiile reale, să le utilizeze în experiența de viață proprie.
- Tema discuției ar trebui să fie legată direct cu acele cerințe sau teme pentru care studentul va fi evaluat.
- Conversația nu trebuie să fie dominată de profesor. Este greșit ca profesorul să răspundă instantaneu la fiecare întrebare și să nu permită celorlalți studenți să-și exprime și ei propria părere. În cadrul discuțiilor ulterioare aceștia vor aștepta din partea profesorului părerea „corectă” încă înainte de a interveni chiar ei în discuție. În afară de asta, o participare prea activă la discuții vă va ocupa prea mult timp. Îndemnați-i pe ceilalți studenți să intervină și ei, știind, că sunteți acolo, îi „ascultați”, iar în caz de nevoie și interveniți.
- Studenții trebuie să primească sarcini concrete. Pot chiar să li se solicite unor studenți ca să modereze discuția, dar în acest caz trebuie de monitorizat activitatea acestora și în caz de nevoie profesorul să intervină.
- De avut grijă ca toți studenții să fie prezenți la discuții . Dacă un student nu participă la discuții, e necesar de-l contactat pe e-mail sau telefonic.
- Forumurile de discuție sunt un instrument bun pentru controlul activității și măsurii în care se implică un student. Pentru un rezultat bun, profesorul trebuie să fie „prezent” în cadrul fiecărei discuții cel puțin odată pe săptămână, iar în caz de nevoie și mai des.
- Pentru ca discuția să fie interactivă și dinamică, aveți nevoie de aproximativ 20 de studenți în programul pentru masterat și de aproximativ 30 în cadrul programului de licență. Dacă aveți la curs aproximativ 50 de studenți, acesta este deja un număr prea mare pentru a purta o discuție în grup comun.

„Prezența” profesorului este foarte importantă pentru finalizarea cu succes a cursului de către studenți. Există multe metode pentru comunicarea profesorului cu studenții în cadrul unui curs online, dar și pentru a ține în același timp sub control propria solicitare. Profesorul nu poate fi la dispoziție online 24/7, de aceea acesta trebuie să-și organizeze propria „prezență” cât mai efectiv. Deși necesită atât timp, cât și implicare, din partea profesorului, putem afirma cu certitudine că, comunicarea online cu studenții reprezintă, cea mai interesantă parte componentă a procesului educațional.

## Bibliografie

1. Proiectul Hotărârii de Guvern “Cu privire la aprobarea Concepției Sistemului Informațional Automatizat al Educației”;
2. Angela Mocanu, *Constituirea unei societăți bazate pe cunoștințe: forme noi de instruire*, economie și sociologie, nr.1 din 2014;
3. Tony Bates, *Managing Tehnology in Higher Education: Strategies for Transforming Teaching and Learning*, San Francisco, 2011;
4. Mihaela Brut, *Instrumente pentru e-learning ,ghidul informatic pentru profesorul modern*, Polirom, 2006;
5. <http://www.tonybates.ca/> online learning and distance education resources.